

Міністерство освіти і науки України
Харківський фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
Методичною радою коледжу протокол
засідання
від 21 квітня 2023 р. № 4
Голова Олена ВОЛОЖИНСЬКА

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Педагогічною радою коледжу
протокол засідання
від 25 квітня 2023 р. №6
Голова Ганна ФИЛИПЕНКО
Наказ від 25.04.2023 р. № 18

**ПРОГРАМА
СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСНОВІ БАЗОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Розглянуто та схвалено на засіданні
комісії соціально-гуманітарних
дисциплін протокол
від 18 квітня 2023 р. №8

Програму з української мови для вступників до Харківського фахового коледжу будівництва, архітектури та дизайну розроблено на основі Програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Українська мова» (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804) та на основі Державного стандарту базової середньої освіти.

Мета програми – допомогти вступнику зорієнтуватися під час підготовки до вступного випробування з української мови (індивідуальна співбесіда) у питаннях, які зазначені програмою.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ УСНОЇ СПІВБЕСІДИ

1. ФОНЕТИКА. ОРФОГРАФІЯ

1.1. Велика літера у власних назвах

Написання імен, по батькові, прізвищ, псевдонімів, прізвиськ. Складні прізвища, псевдоніми та імена, що пишуться через дефіс. Написання власних назв іншомовного походження. Написання індивідуальних назв: міфологічних істот і божеств, дійових осіб у літературних творах. Назви найвищих державних та міжнародних посад, міністерств, управлінь, установ і організацій. Агрономічні, астрономічні, історичні, літературні, географічні й топографічні назви.

1. 2. Вживання м'якого знака. Вживання апострофа

Вживання м'якого знака після м'яких **д, з, с, дз, ц, л, н** у кінці слова та складу, після м'яких приголосних у середині складу перед **о**. У суфіксах іменників, прикметників та прислівників (**-зький, -ський, -цький; - зько, -сько, -цько; - зькому, -ському, -цькому; -зькість, -ськість, -цькість; -зьки, -ськи, -цьки**). Суфікси **-еньк-, -оньк-, -есеньк -, -ісіньк -, -юсіньк;** **ь** у родовому відмінку множини іменників жіночого роду м'якої групи і відмінків середнього роду на **-нн (я), -ц (е)** II відміни у дієслівних формах дійсного та наказового способу. Вживання апострофа на позначення роздільної вимови після твердих приголосних перед **я, ю, є, ї** (у корені та після префіксів). Апостроф у словах іншомовного походження.

1. 3. Ненаголошені голосні [е], [и], [о]

Написання **е, и, о** у ненаголошених складах за умови добору перевірного слова із наголосом на **е, и, о**. **А** замість **о** перед складами з постійно наголошеним **а(я)**. **О** у суфіксах. Правопис **е** у суфіксах і повноголоссях. **И** чи **і** у групах звуків (**-ри-, -ли-; -рі-, -лі-**).

1.4. Чергування приголосних при словозміні й словотворенні

Зміни приголосних у непрямих відмінках іменників, а також при утворенні нових слів. Групи чергувань **г - з - ж, к - ц - ч, х - с - ш**. Зміни приголосних при пом'якшенні. Основні позиції чергувань.

1.5. Спрощення в групах приголосних. Подвоєння, подовження приголосних

Випадні **д і т** у групах **-ждн-, -здн-, -стн-, -стл-**. Випадний **к** у групах **-зкн, -скн-** при творенні дієслів з суфіксом **-ну-**. Випадний **л** у групі приголосних **-слн-**. Збіг приголосних. Подвоєння **н** перед суфіксом **-ість-**. Буквосполучення **нн**

у прикметникових суфіксах. Подовження приголосних **д, т, з, с, л, н, ж, ш, ц, ч** перед **я, ю, є, ї**.

1.6. Написання префіксів -роз-, -без-, -через-, -з- (-зі-) Перехід **з-** у **с** перед глухими приголосними, **з-** у **зі-** з метою уникнення збігу приголосних. **З** у префіксах **-роз-, -без-, -через-** .

1.7. Правила переносу слів

Сполучення **-дж-, -дз-** при переносі. Апостроф і м'який знак при переносі. Склади з однієї літери. Перенос складних слів, аббревіатур, прізвищ з ініціалами, умовних скорочень. Розділові знаки при переносі.

1.8. Правопис слів іншомовного походження

Передача голосних і приголосних звуків у словах іншомовного походження. Подвоєні й неподвоєні приголосні. Групи приголосних з голосними. Вживання апострофа і м'якого знака в словах іншомовного походження. Дифтонги і кінцеві групи приголосних. Відмінювання слів іншомовного походження.

1.9. Написання складних і складноскорочених слів

Загальні правила правопису складних слів. Сполучні голосні. Написання разом, окремо або через дефіс складних іменників, прикметників, числівників, займенників, прислівників. Прикладка. Складні прийменники, сполучники, частки. Правопис складноскорочених слів.

2. ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ

Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми.

3. БУДОВА СЛОВА. СЛОВОТВІР

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксний,

складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [о], [е] у складних словах.

4. МОРФОЛОГІЯ

4.1. Іменник

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: I, II, III, IV. Поділ іменників I та II відміни на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви **-а(-я), -у(-ю)** в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання

іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

4.2. Прикметник

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).

4.3. Числівник

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел), дробові, збірні й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників:

- 1) *один, одна;*
- 2) *два, три, чотири;*
- 3) *від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят ... вісімдесят;*
- 4) *сорок, дев'яносто, сто;*
- 5) *двісті – дев'ятсот;*
- 6) *нуль, тисяча, мільйон, мільярд;*
- 7) *збірні;*
- 8) *дробові.*

Порядкові числівники, особливості їх відмінювання.

4.4. Займенник

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотні, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

4.5. Дієслово

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на -но, -то).

Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на -но, -то.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

4.6. Прислівник

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на *-o*, *-e*, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання прислівників разом і через дефіс.

4.7. Службові частини мови

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети,

допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиночні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.

4.8. Вигук

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.

5. СИНТАКСИС І ПУНКТУАЦІЯ

5.1. Словосполучення.

Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.

5.2. Речення

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень в сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю засобів ускладнення (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

5.2.1. Просте двоскладне речення

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні

Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

5.2.3. Односкладні речення

Грамаітична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

5.2.4. Речення з однорідними членами

Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертаннями. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнюючі члени речення. Розділові знаки.

5.2.5. Складне речення

Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному:

- 1) інтонація й сполучники або сполучні слова;
- 2) інтонація.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

5.2.3.1. Складносурядне речення

Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

5.2.3.2. Складнопідрядне речення

Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами:

- 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю;
- 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю;
- 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

5.2.3.3. Безсполучникове складне речення

Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:

- 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);
- 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

5.2.3.4. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

5.3. Способи відтворення чужого мовлення

Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

6. СТИЛІСТИКА

Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.

7. ОРФОЕПІЯ

Відображення вимови голосних звуків (наголошених і ненаголошених) через фонетичну транскрипцію. Відображення вимови приголосних звуків:

- 1) [дж], [дз], [дз'];
- 2) [й];
- 3) [ж], [ч], [ш], [дж];
- 4) груп приголосних (уподібнення, спрощення);
- 5) м'яких приголосних;
- 6) подовжених приголосних.

Вимова слів з апострофом.

8. РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ

Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення; основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Типи мовлення (розповідь, опис, роздум). Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О.М. ЗНО 2022. Українська мова та література. Комплект: частина 1 і 2. Київ, Грамота. 2021. 160 с.
2. Білецька О. Українська мова. Комплексна підготовка до ЗНО та ДПА. Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. 608 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
4. Данилевська О. Українська мова. Комплексне видання + ДПА. Київ: Літера, 2021. 368 с.
5. Заболотний О., Заболотний В. Українська мова та література. Повний курс підготовки до ЗНО та ДПА. Київ: Літера, 2020. 448 с.